

Egymásra hangolva

A Magyar Nemzeti Galéria és a hetvenéves Budapest Bábszínház gyűjteményének találkozása

Magyar Nemzeti Galéria – Ambrus Imre: Varázshegedű

A Magyar Nemzeti Galéria állandó kiállításainak tereiben a Bábszínház múltjának és jelenének meghatározó és reprezentatív bábait láthatjuk a Budapest Bábszínház hetvenedik évadjának alkalmából megrendezett kiállításon.

Gyermekkorunkból ismert történetek, népmesék, mítoszok kedves szereplői bukkannak fel a termekben, kapcsolódva az egyes műtárgyakhoz. A bábkiállításon megismerhetjük az egyes bábok és bábelőadások történetét, a különböző bábtechnikákat, illetve azt is, hogy a kiállított bábok hogyan kapcsolódnak a Nemzeti Galéria gyűjteményének egyes darabjaihoz.

Különleges alkalom ez, hiszen a Bábszínház bábтарыában őrzött több mint húszezer figurából választották ki azokat a darabokat, amelyek az elmúlt hetven évben leginkább meghatározták a Bábszínház képzőművészeti arculatát. Egyes bábok most kerülnek először a nagyközönség elé, másokat kifejezetten a kiállítás kedvéért restauráltak, remélve, hogy a későbbiekben többször nyílik majd alkalom ideiglenes tárlatok rendezésére.

A színházi műfajok közül a báb kapcsolata a legszorosabb a vizualitással, hiszen a játszó szereplők, a bábok maguk is képzőművészeti alkotások.

Magyar Nemzeti Galéria – Boráros Szilárd: Odüsszeusz

A bábszínházi tervezők munkája egyrészt alkalmazott művészet, amely a rendezői koncepcióhoz, a történethez, a színész kezéhez alakítja a figurát,

Magyar Nemzeti Galéria – Hoffer Károly: Kabaré, bunraku bábok

Magyar Nemzeti Galéria – Hoffer Károly, Ország Lili: Befalazva

másrészt autonóm világteremtés, melynek során a tervező fantáziája, ízlése, stílusa határozza meg a szereplők megjelenését. Játszó személyként a bábok élete addig tart, amíg az előadás, amelyben életre kelnek – képzőművészeti alkotásként azonban akár évtizedekkel utolsó színpadra lépésük után is megcsodálhatjuk őket.

A kiállításon Ambrus Imre, Árvai György, Balla Margit, Bod László, Boráros Szilárd, Bródy Vera, Hoffer Károly, Koós Iván, Miareczky Edit, Ország Lili, Schéner Mihály és Szűr-Szabó József tervezők munkáit mutatják be.

A bábok a Nemzeti Galéria állandó gyűjteményében úgy helyezkednek el, hogy párbeszédbe

léphessenek egy-egy képpel, a festmények és a bábfigurák akár hangulati, akár történeti szempontból reflektálnak egymásra. Ebben a szubjektív válogatásban a nézők betekintést nyernek a Bábszínház korszakaiba, megismerhetik a tervezőket, remélve, hogy ezáltal is közelebb kerülnek a báb műfajához. „A báb nem korosztály, hanem műfaj” – a Bábszínház e mottója jegyében az Egymásra hangolva című bábkiállítás koncepciójának kialakításakor többek között az is szempont volt, hogy a gyermek- és felnőtt közönség számára egyaránt érdekes legyen.

A kiállítás kurátora Palya Gábor (Budapest Bábszínház), szakmai vezetője Ellinger Edina (Budapest Bábszínház), szakmai koordinátorok: Kovács Anna Zsófia (Szépművészeti Múzeum), Prágai Adrienn, Százados László és Szeifert Judit (Magyar Nemzeti Galéria).

Tiltottak menedéke – Művészek az Állami Bábszínház műhelyében

A Magyar Nemzeti Galériában látható bábkiállítással szinte egy időben, a fenti címen egy másik időszaki kiállítást is rendeztek a Magyar Képzőművészeti Egyetem Barcsay-termében, a Budapest Bábszínházzal együttműködve, a Bábszínház megalakulásának 70. évfordulója alkalmából.

A tárlat azoknak a művészeknek a munkáit mutatja be, akik az 1950-es évektől az Állami Bábszínház Jakovits József vezette festőműhelyében lettek alkotói menedéket. E kiállítás kurátora a Magyar Nemzeti Galéria művészettörténésze, Kolozsváry Marianna, kurátorasszisztens Palya Gábor.

Az Európai Iskola nevű művészcsoport Európába vezető „hidat” akart művészetével létrehozni, de 1948-ra, a szocialista realizmus térfoglalása idejére saját hazájában is elszigetelődött. Műtermüket elvették, és a csoport megszűnt. Tagjai szellemi emigrációba kényszerültek. Így Bálint Endre családjával együtt a Jakovits József – Vajda Júlia házaspár Rottenbiller utca 1. szám alatti lakásába költözött, amely a „művészi szabadság kicsiny szigete” lett. A hely művészeti lényegét meghatározó személy Vajda Lajos, szellemének legautentikusabb képviselője Bálint Endre volt.

Az Állami Bábszínház akkor, a kommunista kultúrpolitika látóteréből szinte teljesen kiesve, cenzúramentesen, amolyan „törvényen kívüli” helyként működött. Így menedéke lett az új politikai rendszer követelményeihez igazodni nem akaró művészeknek. Bod László igazgató a Képzőművészeti Főiskola tanárától, az ekkor még ott tanító Korniss Dezsőtől kért segítséget a bábszínházi előadások díszleteinek és bábjainak tervezésére. Ajánlására kérte fel a képzőművészeti műhely vezetésére Jakovits József szobrászművészt. Bálint Endre pedig az ötvenes évek elején plakátterveket

készített a Bábszínháznak. Mindketten az Európai Iskola tagjai voltak, és egyikük sem mutatott hajlandóságot ekkor – ahogy később sem – megfelelni a szocialista realizmus követelményeinek.

A Képzőművészeti Főiskola elvégzése után, megélhetést keresve ide került Ország Lili is mint díszletfestő-festőművész. Bálint Endre és Ország Lili között mély mester-tanítvány barátság alakult ki, melyben egy idő után az építő alkotói gondolatok már nem csak egy irányban áramoltak. Az ösztöndíjas Márkus Anna számára is ebben a műhelyben nyílt ki a főiskolán eltitkolt posztimpreszcionizmuson túli világ. E pezsgő szellemi körhöz csatlakozott Pilinszky János, Márkus Anna férje is. Bródy Vera is itt tanulta meg a szakmát és az új látásmódot Jakovits Józseftől. Így a műhely hamarosan ismert lett művészeti körökben. Minden másképp gondolkodó művész megfordult itt, színészek, zeneszerzők, rendezők is. A Bábszínház ezáltal a szellemi ellenállás egyfajta fészke lett.

Kemény Henrik: Janesi bohóc

Bródy Vera: A fából faragott királyfi, fából

Kiállítás a Magyar Képzőművészeti Egyetem Barcsay Termében

Kárpáti Imre

A SZERZŐ FELVÉTELEI